

El racó del clàssic

L'estret camí de l'interior

AUTOR

Matsuo Bashô

EDITA

Edicions de 1984

2012

128 pàgines

Títol original i any d'edició:

Oku no Hosomichi, 1702

Matsuo Bashô és un dels poetes més venerats del Japó. Va viure al segle XVII, durant el període Edo. Era el fill d'una família humil de samurais que servia la família del clan Tôdô. Tot i que el seu futur semblava destinat a la vida militar, el seu talent poètic va cridar l'atenció del jove hereu dels Tôdô, Yoshitada, que era un apassionat de la poesia. Bashô va poder formar-se en la poesia predominant a l'època, que va anar depurant fins a escriure haikus d'una austeritat i un preciosisme tan encimbellats que el van convertir en el mestre indiscutible d'aquesta forma poètica breu i refinada, el haiku.

A mesura que madurava i creava escola, va abandonar les comoditats de la vida urbana per viure més a prop de la natura i portar-hi una vida introspectiva. Entrà

en contacte amb el budisme zen, llegia els clàssics xinesos i admirava els poetes itinerants japonesos com Sôgi. Així fou com des de l'any 1689 al 1691 va emprendre diferents viatges a peu, no tant per veure paisatges nous, sinó per conèixer els indrets inspiradors dels seus poetes preferits. El cinquè i últim dels seus diaris de viatge és *Oku no Hosomichi*, traduït com *L'estret camí de l'interior*, el viatge que va fer durant cinquanta-tres dies des del nord d'Edo (l'actual Tòquio) cap a diverses províncies del Japó central i septentrional. Bashô seguia camins rurals i paratges muntanyosos que connectaven pobles i santuaris, amb l'afany de visitar els *utamakura*, indrets bells que havien inspirat els poetes clàssics.

Matsuo Bashô és el mestre indiscutible del haiku, una forma poètica breu i refinada.

És un diari de viatge poètic que fusiona impressions, aparentment senzilles, del que veu i del que ha llegit. De vegades, en comptes de descriure els llocs, es limita humilment a anotar els poemes que més el commouen. Està escrit en *haibun*, una forma literària que combina la prosa i el haiku en un equilibri magistral que l'ha convertit en un dels clàssics de la literatura japonesa. No en va, tot i ser un text breu, l'escriptor va treballar-hi uns cinc anys per trobar aquest equilibri àgil i precís.

El caminar de Matsuo Bashô és a la manera d'un pelegrí: lent, contemplatiu, en condicions precàries, hostatjant-se on pot. Comença el viatge així: «Em vaig apedaçar els pantalons, vaig canviar el cordill del barret de bambú i em vaig fer un tractament de *moxa* per enfortir les cames: estava completament absorbit pel desig de contemplar la lluna a Matsushima». Celebra la natura, les estacions, la literatura i la

religió. En arribar a Shirakawa, escriu: «Aquest és un dels llocs més famosos de tot el Japó i sempre ha captivat el cor dels poetes. Recordant-ne els poemes, amb el vent de tardor ressonant-me a les orelles i el roig encès dels aurons omplint-me la imaginació, vaig admirar les branques dels arbres cobertes de fulles tendres».

El destí final del pelegrinatge és el santuari budista del mont Gassan, que significa *muntanya de la lluna*. De 1.984 metres d'altitud i juntament amb Yudono i Haguro, formen les tres muntanyes sagrades Dewa, al nord del Japó. De la pujada al Gassan, escriu: «Vam seguir el guia unes vuit llegües cap a l'interior de les muntanyes, caminant sobre la neu i el gel entre els núvols i la boira. Semblava que haguéssim travessat la barrera de núvols que delimita l'espai on el sol i la lluna fan la seva ruta. Quan per fi vam arribar al cim, mancats d'àlè i entumits pel fred, el sol ja s'havia post i havia sortit la lluna. Vam esperar ajaguts damunt les estores de palla, amb brots de bambú per coixí». Anota un parell de haikus del seu deixeble Sora, que l'acompanya: *Al cim s'esquincen / els núvols que el cobrien: / Mont de la Lluna*. I l'embadaliment que deixa sense paraules una de les muntanyes: *No tinc paraules / per descriure el Yudono: / només les llàgrimes*. Mentre baixa de la muntanya de Gassan, explica commogut: «Ens vam asseure en una roca per descansar una estona i vaig reparar en un cirerer d'uns cinc pams d'alçada amb les flors mig obertes. Que ni tan sols aquest cirerer tardà, mig enterrat a la neu, s'hagués oblidat de la primavera em va omplir d'emoció».

L'obra és lleugera, «té una fluïdesa extraordinària, sense que en cap moment l'acumulació de referències la faci artificiosa», remarca el traductor Jordi Mas López. És per això, precisament, que *L'estret camí de l'interior* continua sent un text molt estimat. Al Japó d'avui, unes tauletes de fusta amb els haikus de Bashô estan escampades al llarg d'un camí entre edificis d'oficines i el riu Sendaibori, a l'est de Tòquio, on Bashô va començar el viatge. No hi falten les referències a llunes plenes, cigales que canten i flors de cirerer.